

Het werd dus weer veilig toeven in het Kromme-Rijngebied. En kreeg men, gaande van De Bilt naar Utrecht, toch weer eens natte voeten, dan waren andere weergoden aan het werk geweest!

Bronnen:

- div. artikelen uit *De Utrechtsche Courant* uit de periode 22 februari 1747 tot en met 10 april 1747;
- Mr. Dirk Woertman: "Notitie van 't voorgevallene bij den doorbraek van den Leckendijck Bovendams in de Wijckerweert bij Wijk op den 28 febr. 1747", gepubliceerd in *Bijdragen en Mededeelingen van Historisch Genootschap te Utrecht*, vijfde deel, pp 40-66; Utrecht 1882;

- Mr.P.H.Damsté: *Uit het verleden van De Bilt*. Uitgegeven in 1960;
- art. van J.A.C.Mathijssen, getiteld "Utrecht, voorjaar 1747", verschenen in maandblad *Oud Utrecht*, jaargang 1979, pp 72-73;
- C.Dekker: De Dam bij Wijk. Art. o.a. opgenomen in het *Tijdschrift Tussen Rijn en Lek*, 15e jaargang, nr. 3, november 1981
- Y.M. Donkersloot-de Vrij e.a.: *De Stichtse Rijnlanden: Geschiedenis van de zuidelijke Utrechtse waterschappen*. Utrecht 1993;
- Ad van Bommel: *De Kromme Rijn: waterstaat, onderhoud en gebruik vanaf 1600*. Houten 1996.

Bedrijven in De Bilt I

Firma Meijer & Greeven

Frans Nas

De "Stichting Beeldentuin Jits Bakker" heeft vergevorderde plannen voor een wandelpark, waarin beelden van de Biltse kunstenaar Jits Bakker geplaatst zullen worden. De Stichting Het Utrechts Landschap, eigenares van het natuurgebied Beerschoten, heeft toestemming gegeven dit park aan te leggen in de directe omgeving van het Bosgebouw Beerschoten. Onderzoek echter heeft aangetoond dat de grond rond het Bosgebouw zware metalen bevat. Deze zijn afkomstig van de N.V. Technische Metaalwarenfabriek v/h Meijer & Greeven, die daar tot 1976 gevestigd was. De realisatie van de beeldentuin is daardoor zeker met een jaar vertraagd.

Op de grote tegenvaller voor de Stichting Beeldentuin zullen we hier niet verder ingaan. Het ligt meer op de weg van de Historische Kring uit te zoeken welk bedrijf meer dan vijftig jaren in dat mooie bosgebied gevestigd was.

Een bericht uit 1926

M.H.

Hierdoor heb ik de eer U mede te delen, dat ik de zaak, door mij gedreven onder den naam "Firma Meijer & Greeven", omgezet heb in de:

**N. V. TECHNISCHE METAALWARENFABRIEK
v/h MEIJER & GREEVEN.**

De zaak wordt als van ouds voorgezet; de leiding blijft geheel in dezelfde handen. Evenals vroeger zullen de zaken met dezelfde nauwgezetheid behandeld worden.

U deze "N. V." zeer in Uwe geachte aandacht aanbevelend,

Hoogachtend,

J. W. STEENGRACHT VAN OOSTCAPELLE

Dit is een deel van de tekst van een bericht, in 1926 verspreid, ondertekend door de directeur J.W.Steengracht van Oostcapelle. Het opmerkelijke van dit rondschrijven is, dat het een van de weinige geschriften is, waarmee Jhr.Joan Willem Steengracht van Oostcapelle naar buiten treedt als directeur van deze onderneming.

De directeur

Joan Willem, in 1891 geboren op het landgoed Beerschoten, studeert van 1912 tot 1917 in Zürich, waarna hij als ingenieur terugkeert naar De Bilt.¹ Enkele jaren later ontmoet hij de Zeistenaren J.D.H.Meijer en J.Greeven. Naspeuringen in Zeister archieven leveren op dat Meijer stond ingeschreven als metaaldraaier en Greeven als stempelmaker. Zij houden zich daar, volgens mondelinge overlevering, bezig met de fabricage van apparaatjes waarmee het geluid van de telefoon versterkt kan worden. Het bedrijfje heeft weinig toekomst en

Steengracht van Oostcapelle stelt voor, samen een nieuwe fabriek te beginnen.

Op 1 mei 1922 volgt de inschrijving bij de Kamer van Koophandel in Utrecht van de Firma Meijer en Greeven. Doel van het bedrijf is "het vervaardigen van massa-artikelen, stamp- en draaiwerk"; het is gevestigd te Zeist, Jagerlaan 35. Eigenaar en directeur is Jhr. J.W.

Steengracht van Oostcapelle. Meijer en Greeven worden ingeschreven als procuratiehouder. Enkele maanden later, in juli 1922, volgt de verhuizing naar Utrechtsestraatweg 16 in De Bilt. Het nieuwe onderkomen is het koetshuis van Huize Beerschoten.

In december 1922 vraagt Steengracht aan B. en W. van de gemeente De Bilt toestemming te "mogen oprichten een Directieket tevens woning gelegen op het landgoed Beerschoten." Met enig voorbehoud stemt de gemeente toe.² Inmiddels is er al iets gebeurd binnen de leiding van het bedrijf. Reeds in september 1922 verdwijnt Greeven. "Na onenigheid met Steengracht en Meijer werd hij letterlijk en figuurlijk de laan uit gestuurd."³ Het dossier van de Kamer van Koophandel vermeldt niet meer dan: "Ontslag procuratiehouder J. Greeven."

Was het al merkwaardig dat de naam van de eigenaar, Steengracht van Oostcapelle, ontbreekt in de firmanaam, het is even opmerkelijk dat de naam van Greeven, na zijn ontslag, daarin gehandhaafd blijft. Jhr. J.W. Steengracht van Oostcapelle was waarschijnlijk niet zo gehecht aan zijn naam.⁴ Uit alles blijkt dat hij na de oprichting, de leiding van het bedrijf steeds meer overliet aan Meijer.

Als Jhr. Steengracht van Oostcapelle in 1934 overlijdt - hij is pas 42 jaar oud - is de verslagenheid in het dorp erg groot. "In de volle kracht van zijn leven overleed hier één der meest beminde persoonlijkheden van het oude dorp en het verlies dat in het bijzonder enkele vereenigingen lijden is wel zeer zwaar", schrijft De Biltse Courant. De Oranjevereniging en de Biltse Harmonie worden met name genoemd. Ook zijn lidmaatschap van de gemeenteraad wordt gememoreerd; vermeld wordt dat hij in 1927 raadslid wordt voor Gemeentebelangen en, na gedurende die zittingsperiode toegetreden te zijn tot de Christelijk-Historische Unie, in 1931 met honderden voorkeurstemmen voor die partij wordt herkozen. Maar de plaatselijke pers wijdt geen enkel woord aan zijn betrokkenheid bij de metaalwarenfabriek. Slechts weinig mensen lijken daarvan op de hoogte te zijn. Wel plaatst

het bedrijf zelf een advertentie waarin het overlijden van "onze zeer Hooggeachte Directeur de Hoogweledelgeboren Heer Jhr. J.W. Steengracht van Oostcapelle" wordt bekend gemaakt. J.D.H. Meijer tekent als directeur van het bedrijf.

De producten

In het eerder genoemde bericht uit 1926 wordt ook het productieprogramma van het bedrijf vermeld: "Stempels en matrijzen, stamp-, pers- en trekwerk, massadraaiwerk voor automaten, revolver- en fraisbanken, schroeven en moeren, radio-artikelen."

De "radio-artikelen" verwijzen waarschijnlijk nog naar de gehoorapparaatjes voor slechthorenden, waarmee in Zeist werd geëxperimenteerd. Meer bijzonderheden daarover zijn niet aangetroffen. Wel is een tijdschriftknipsel bewaard gebleven uit het jaar 1927. Onder het kopje "De Radio-Industrie, en wat er aan te pas komt", zijn twee foto's van het Biltse bedrijf afgedrukt. De fabriek van Meijer en Greeven wordt ingedeeld bij categorie nr.3: bedrijven "voor speciale massa-artikelen" voor de radio-industrie. In het dorp heet het bedrijf gewoon "de schroevenfabriek". Die benaming ligt nogal voor de hand. Bij Meijer en Greeven worden vooral schroeven en moeren gemaakt. Schroeven, bouten en moeren in alle soorten en maten. Na de Tweede Wereldoorlog is het een van de eerste bedrijven in Nederland dat geperste metaalschroeven vervaardigt. Behalve aan de groothandel levert het bedrijf haar artikelen ook op bestelling aan gespecialiseerde bedrijven. Plaatselijke afnemers waren o.a. Inventum, Olland en Smitt.

Uit gesprekken met oud-werknemers blijkt echter dat de benaming "schroevenfabriek" geen recht doet aan het feitelijke productieprogramma. "Er werden zeer hoogwaardige producten gemaakt, zoals remcilinders voor vrachtauto's", vertelt een van hen. Men leverde halfproducten aan De Hazemeijer in Hengelo, aan kachelfabrikanten als Jaarsma, Etna, Pelgrim, Beckers en DRU. Verder aan scheepswerven, aan Philips in Hilversum en Koni in Oud-Beijerland.

De machines

De fabriek beschikt al vrij snel over enkele draaibanken en andere machines. De foto uit 1927 laat zien dat ze waren aangesloten op centraal aangedreven drijfriemen.

Op een andere foto van dezelfde bedrijfsruimte, uit 1939, blijkt dat het aantal machines meer dan verdubbeld is. Ze zijn echter nog steeds gekoppeld aan het drijfriemensysteem.

Er stonden "dertig volautomatische draaibanken van bekende merken als Index, Tornos en Petermann", vertelt een trotse oud-werknemer die in de vijftiger jaren in het bedrijf werkte. De Petermann had een dwarsboorinrichting waarmee carburateurs voor bromfietsen werden gemaakt. "Verder waren er vier langsdraaiautomaten van het merk Belle en zes revolverdraaibanken en enkele meerspellige automaten die twee ton per stuk kostten." Genoemd worden verder de afdeling werkvoorbereiding, de gereedschapsmakerij en de nabewerkingsafdeling. Er was een expeditieloods. Het vernikkelen, verchromen en verzinken werd uitbesteed aan bedrijven in Zeist, Hilversum en Maarssen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog legden de Duitsers beslag op een groot deel van het machinepark. Bij het 25-jarig jubileum in 1947 vermeldt *De Biltse Courant* daarover het volgende: "(...) het machinepark van de fabriek, dat in de oorlog bij stukje en beetje naar Winschoten werd versleept, en daar voor verzending naar Duitsland gereed stond, (werd) al betrekkelijk heel gauw na de bevrijding naar De Bilt teruggebracht, zodat in Juni 1945 al

weer met de wederopbouw van het bedrijf kon worden begonnen en men thans weer op volle toeren draait (...)"

De fabriek

De bedrijfsruimte in het koetshuis van Huize Beerschoten was oorspronkelijk even groot als het huidige Bosgebouw Beerschoten.

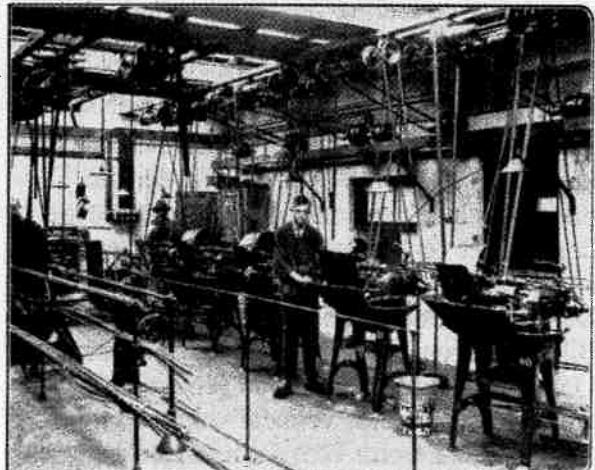
In december 1922 krijgen B. en W. van De Bilt het eerste verzoek om de bedrijfsruimte te mogen uitbreiden. Steengracht van Oostcapelle verzoekt dan te mogen oprichten "een Directieket tevens woning." Meijer, dan nog procuratiehouder, verhuist voor korte tijd uit Zeist naar deze woning. Nieuwe aanvragen voor uitbreidingen volgen in de jaren 1924, 1926, 1929, 1937 en 1959.

Uit de bouwtekening behorend bij de laatste aanvraag blijkt dat het vloeroppervlak van het bedrijf in 1959 ruim 1900 m² bedraagt.

Voortdurend gebrek aan ruimte was waarschijnlijk de reden voor deze verbouwingen. Het gevolg was dat het oorspronkelijke koetshuis (\pm 220 m²) allerlei aanbouwsels kreeg. Later werden in de nabije omgeving loodsen en schuurtjes geplaatst.

In 1960 wordt toestemming gevraagd voor het bouwen van een transformatorhuisje.

De Radio-Industrie, en wat er aan te pas komt.

De N.V. Technische Metaalwarenfabriek v.h. Meijer en Greeven. De Bilt is er één, zoals onder categorie 3 beschreven.

Uit een onbekend tijdschrift uit 1927. Links is het dak van het koetshuis zichtbaar.

"Daar wij te weinig stroomspanning krijgen van de PUEM voor ons bedrijf, zijn wij genoodzaakt tot de bouw van een transformatiehuisje over te gaan", schrijft directeur Meijer in een toelichting op dit verzoek.⁵

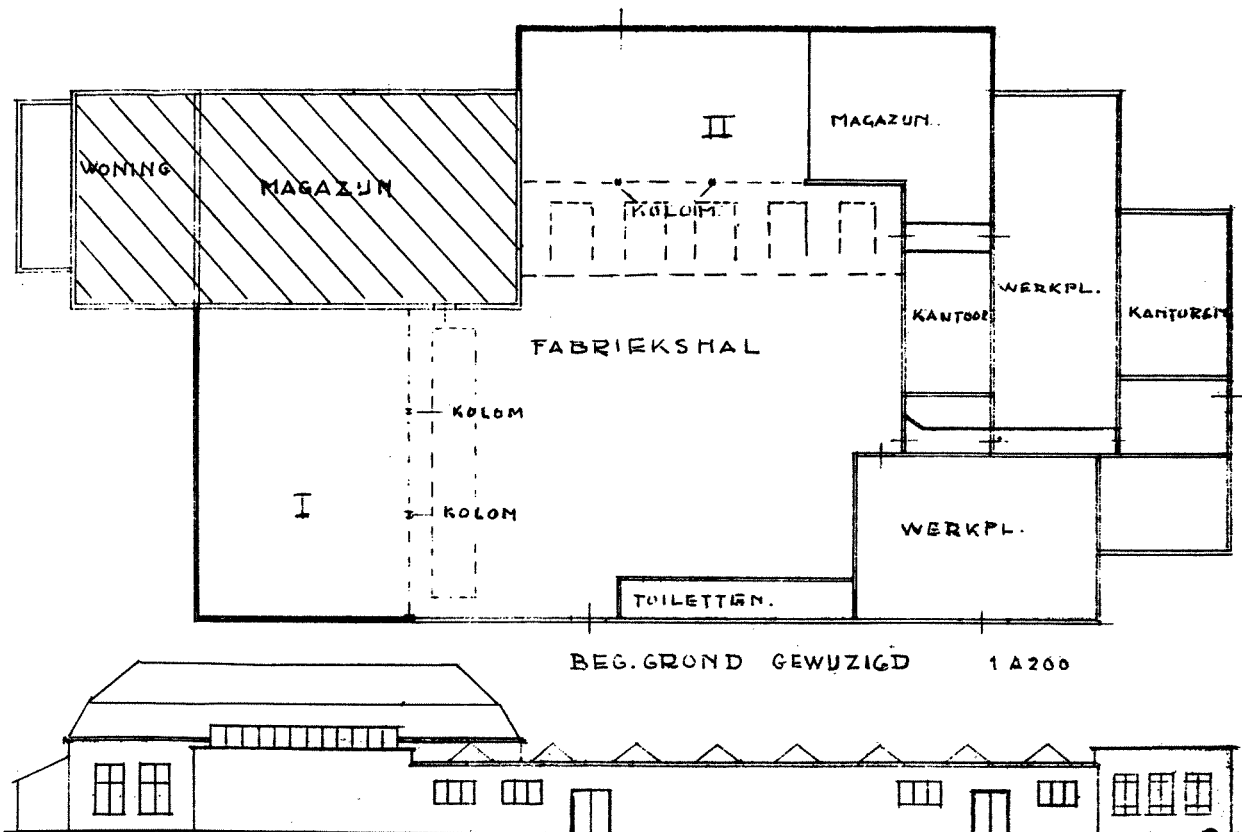
Het personeel

Kort na de verhuizing van Zeist naar De Bilt plaatst de Firma Meijer en Greeven haar eerste personeelsadvertentie in *De Biltse Courant*. Ze vraagt "eenige nette jongens, leeftijd 14 à 15 jaar." Vergelijkbare advertenties keren in de twintiger en dertiger jaren regelmatig terug. Een oud-werknemer, die in 1939 in dienst trad, schat de personeelssterkte in dat jaar op twintig. Na de bevrijding in 1945 is het personeelstekort zo groot dat dagelijks een groep gedetineerden (oud-N.S.B'ers), bewaakt door leden van de Binnenlandse Strijdkrachten, in het bedrijf

wordt tewerkgesteld. Enkelen blijven na vrijlating daar werken.

Behalve op het kantoor werken er bijna uitsluitend mannen. Gedurende een klein aantal jaren komt er toch een groep meisjes naar het bedrijf. Hun taak bestaat uit eenvoudig boor- en tapwerk en het afwerken van producten, zoals het verwijderen van braam. Later nemen moderne machines dit werk over en maken zo de meisjes overbodig.

In 1948 gaat het bedrijf gebruik maken van de diensten van Bemetal, het leerlingstelsel voor de metaalindustrie. In *De Biltse Courant* worden voorlichtingsavonden aangekondigd. Veel jongens krijgen dan in het bedrijf een vakopleiding. Rond 1970 zit het bedrijf aan haar top met 117 personeelsleden, waaronder een grote groep Marokkanen en Grieken.

Plattegrond en zij-aanzicht van het fabriekscomplex in 1959. Zij-aanzicht gezien vanaf de laan aan de voorzijde (ingang) van het Bosgebouw. Het gearceerde deel is het koetshuis.

Als in de zeventiger jaren de bedrijfsresultaten verminderen en het bedrijf al is overgenomen door de Verenigde Schroevenfabrieken Hilversum (V.S.H.), werken nog ongeveer vijftig mensen in De Bilt.

Directeur Meijer

"Een keiharde baas, maar rechtvaardig"; "een sociaal mens die altijd klaar stond voor mensen die hun werk goed deden"; "Meijer kon je stijfvloeken, maar hij stond voor zijn personeel." "Er moest gewerkt worden en te laat komen werd bestraft. Maar als iemand voor het kolenfonds tien mud gespaard had, deed hij er een extra mud bij. Hij zorgde jaarlijks voor een Sinterklaas-pakket en was altijd bereid bij persoonlijke problemen te helpen zoeken naar een oplossing." Dit zijn enkele uitspraken van oud-werknemers.

Was Steengracht van Oostcapelle de man die de stichting van het bedrijf mogelijk maakte, J.D.H.Meijer Sr. heeft het uitgebouwd tot een bloeiende onderneming. Dat is de overtuiging van de meeste ingewijden.

In 1962 treedt hij terug als directeur en wordt commissaris van het bedrijf. Veel oud-werknemers zijn er van overtuigd dat het vertrek van Meijer Sr. een rol heeft gespeeld bij de langzame terugval waarmee het bedrijf na enige tijd te maken krijgt. Hij wordt opgevolgd door zijn zoon J.D.H. Meijer Jr. Ook de zoon van de oprichter, J.W. Steengracht van Oostcapelle Jr., is nog korte tijd directeur.

Naar Hilversum

In 1968 neemt de Verenigde Schroevenfabrieken Hilversum de aandelen van het bedrijf over. Beide fabrieken hebben dan nog een volle orderportefeuille en blijven naast elkaar produceren. Maar toenemende concurrentie, vooral vanuit het buitenland, ondermijnt de positie van beide bedrijven. "In Duitsland kon je schroeven inkopen voor een prijs waarvoor wij ze niet konden maken", vertelt een der geïnterviewden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het bedrijf in 1970 haar statuten wijzigt en tevens als handelsonderneming optreedt. Omdat beide bedrijven nagenoeg hetzelfde productieprogramma hebben, worden ze min of meer elkaars concurrent. Dat leidt tenslotte tot het besluit één der bedrijven te sluiten.

Het lot valt op De Bilt.

In 1976 schrijft de Kamer van Koophandel Utrecht in het dossier van Meijer & Greeven: "Er worden geen activiteiten meer uitgevoerd." Het voor die tijd zeer moderne machinepark verhuist in datzelfde jaar, tot verdriet van veel werknemers, naar Hilversum. Voor een groot deel van het personeel betekent dit ontslag. De overigen krijgen in Hilversum een baan aangeboden. Daar werken inmiddels geen Biltaren meer.

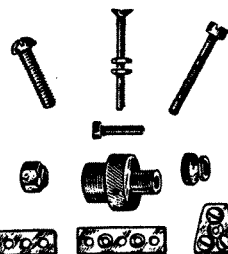
N.V. Technische Metaalwarenfabriek v.h. MEIJER & GREEVEN DE BILT - Telefoon 28060 (Utrecht)

SCHROEVEN

MOEREN

FAÇON-

DRAAIWERK

STAMP-

WERK

RADIO-

ARTIKELN

VERTROUWENSZAAK
LEVERANCIER AAN RIJK EN GEMEENTEN.

1428

Advertentie uit "Gids voor De Bilt en Bilthoven 1928".

Noten:

- ¹ In 1820 werd de familie Steengracht van Oostcapelle eigenares van het landgoed Beerschoten. In 1966 werd het verkocht aan de Stichting Het Utrechts Landschap. In hetzelfde jaar kwam Huize Beerschoten, met ruim acht hectare grond, in bezit van Houtringe Inogem bv, een dochteronderneming van de Grontmij.
- ² Art.43 van de Bouw- en Woningverordening bepaalde dat gebouwen met meer dan 12 m² houten voor-, achter- en zijgevels verboden waren.
- ³ Uit een der interviews.
- ⁴ In 1925 was Jhr.J.W.Steengracht van Oostcapelle ook een der oprichters van het Inmaakbedrijf "Leusden", gevestigd in de voormalige elektriciteitscentrale in de Nieuwstraat. In de tienjarige geschiedenis van dit bedrijfje neemt de Jonkheer weer een zeer bescheiden plaats in.
- ⁵ Een loods en het transformatorhuisje staan nog op het terrein van het landgoed.

Bronnen:

- Archief Gemeente De Bilt
- Kamer van Koophandel Utrecht
- Documentatiecentrum Historische Kring D'Oude School
- Gesprekken met oud-werknemers D.Elberse, J.Koornstra, H.van Looijen, W.H.Pothmann en J.W.Steengracht van Oostcapelle Jr.

Afscheid van Phaedo

Hans de Groot

Plotseling stonden er hekken om het ENSAH-terrein. Met het uitdunnen van het geboomte verdween ook de geheimzinnigheid die in mijn herinnering altijd over dit gebied heeft gelegen. Voor mij was dit FEDO. Nooit gehoord van de naam ENSAH. Wat had ik er graag nog eens rondgezworven. Dertig jaar woon ik weer in Bilthoven. Tijd heb ik er ruimschoots voor gehad, maar nu is het definitief te laat, helaas.

Het was het jaar 1945. De scholen waren zowat een jaar dicht geweest. De Fraters van Utrecht konden hun zoontje wel weer in het goede leerritme brengen, vonden mijn ouders. Zo stapte het net elfjarige jochie op 1 september voor het eerst de deur uit om met de trein naar Utrecht te gaan, samen met een paar kinderen uit de Röntgenlaan. Vanaf de Gregoriuslaan langs het fietspaadje naar de Bilderdijklaan en dan naar het station. De Hasebroeklaan en het hele gebied tot voor bij de Tollenslaan was lang Sperrgebied geweest. Daar waren allemaal enge dingen gebeurd, wisten wij. Net voorbij het weiland links aan de Bilderdijklaan kwam je bij een groot donker bos met een bunker aan de rand. De in een duistere schaduw liggende ingang trok aan ons, maar we voelden het gevaar om daar in te gaan. Het bos zelf zag er heel spannend uit. Het vroeg erom, ontdekt te worden. Bovendien sneed het een heel stuk van de weg naar het station af. Maar er was iets dat ons weerhield om die geheimzinnigheid in te gaan. Na verloop van tijd won echter de spanning het van de voorzichtigheid. Ook begon er zich al iets van een paadje af te tekenen het bos in. Er waren er dus al meer geweest.

De bunker was smerig en het stonk er. In het water op de vloer lag allerlei rommel. Zelfs voor ons te vies om op te rapen. En toen met kloppend hart langs de bunker het bos in. Hoge bomen die het licht wegnamen. En overal struiken. Vreemde ritselgeluiden. Wat zou daar tussen zitten? Met de kriebels in de benen op een holletje langs het kronkelende paadje tussen de struiken door tot eindelijk in de verte de begroeiing minder werd. Wat een opluchting! Een lichte plek. Ook een boomgaard. Aan de takken hingen nog appeltjes. Zou wij? Nee, de spanning zat er nog te veel in. Dan een draai van het paadje naar rechts.

En daar schemerde tussen de dichte struiken een schuurtje. De piepende deur hing scheef open. Op onze tenen naar binnen. Weer allemaal rommel. Ook veel papieren in een gekke taal. Even verderop verschenen de resten van een groot huis. Allemaal vloeren met nog maar een paar brokken muur er op. Ook nog een stukje trap. Die was erg breed geweest, zagen wij. Verder puin. Resten behang fladderden in de wind. Oh, wat was die bouwval spannend, maar erin gaan, dat was te link. Door de oprijlaan vanaf de Soestdijkseweg konden ze je zo zien lopen. Ineens klonk schel de fluit van een locomotief. Dat was ons treintje naar Utrecht. Het was hollen geblazen. Over het grasveld recht naar het station toe. Beneden naast het seinhuis stond al een man de spoorbomen omlaag te draaien, maar we konden er net nog onderdoor glijpen. De oorvijs van mijnheer De Groot, de kaartjescontroleur, brandde in Utrecht nog na.

Na verloop van tijd ebde de spanning wat af, maar de geheimzinnigheid van het gebied bleef. Van wie was die boomgaard? En wie was die man, die ons steeds achterna kwam als wij appeltjes plukten? Lekker waren ze in ieder geval wel. Hoe had dat grote huis eruitgezien? Wie hadden dat overgroeide paadje gemaakt, dat recht achter het huis het bos in liep? Op deze vragen had ik ook nu geen antwoord kunnen krijgen, maar ik had vijftig jaar later nog graag iets terug willen proeven van die geheimzinnigheid die ik toen voelde.

Toelichting

Het loopje vanaf de Gregoriuslaan naar het station zag er heel anders uit dan nu. Bij het eind van de pastorietuin hield de Gregoriuslaan op en ging over in een fietspadje, dat over een zandvlakte naar de Bilderdijklaan liep. Een aftakking van dat fietspad liep naar de spoorlijn, waar men op de plek van het huidige tunneltje via een houten klaphek over de spoorlijn kon komen. Dit pad liep tussen een, nu afgegraven, zandheuvel en het, nu gedempte, Biltse Meertje. Behoudens de hoekhuizen aan de kant van de Gregoriuslaan en de Haydnlaan was de Diepenbroeklaan onbebouwd. In de bocht van de Bilderdijklaan naar de Ten Katelaan was de winkel van slager Hesp. Bij nr. 40 aan de linkerkant hield de bebouwing op.

Daar lag een weiland dat doorliep tot het PHAEDO/ENSAH-terrein. Op dat vroegere weiland staan nu de huizen met de nrs. 30 t/m 38. Het huis D'Overkant op nr. 28 is na de oorlog gebouwd op de uiterste hoek van het PHAEDO/ENSAH-terrein. Het huis Licht en Schaduw staat op de bunker, waarover ik het had. Op het hele stuk rechts vanaf de Hasebroeklaan tot aan de Tollenslaan stond maar één huis, Zonneheuvel (nr. 15), dat gevorderd was geweest door de Duitsers.

Ook de situatie bij het station is sterk veranderd. Op de plek waar wij het PHAEDO/ENSAH-terrein verlieten staat nu de fietsenstalling van Bakker. Tussen de sporen tegenover het station (op de plaats waar nu het fietspad loopt) stond een hoog seinhuis met een buitentrap. Van daaruit bediende men de seinen.

De spoorbomen werden met de hand omlaag gedraaid en sloten de hele overweg af. Zonder kaartje kon je het station niet op of af. Aan het eind van het perronhek rechts stond het hokje voor de kaartjescontrole. In mijn herinnering is die post altijd bemand geweest door mijnheer De Groot, een vaderlijke man. Als het erg koud was mochten wij ons wel eens warmen bij zijn potkachelletje. Tegenover het hokje van mijnheer De Groot stond de sigarenkiosk van mijnheer Van der Bilt. Daar werd nog even ingekocht voordat de reis begon.

In september '45 waren de spoorwegen net op gang. De eerste treinen uit Utrecht bestonden dan ook uit een Belloachtig locomotiefje met een paar goederenwagons erachter. Later kwamen wagons met een open voor- en achterbalkon ervoor in de plaats, waar je door de zwarte rook van de locomotief zo heerlijk zwart werd.

Benvenuto ! Gedong mampir ! Plexat !!

Hans de Groot

Wie kan zich een hartelijker onthaal voorstellen? Werkelijk een zeer gastvrij volkje, die Biltenaren. En ze willen het weten ook. *Benvenuto* (welkom) is te vinden op de gevel van het huis Bilderdijklaan 4, *Gedong mampir* (gastvrij huis) stond vroeger op het huis

Rembrandtlaan 6 en *Plexat* (zowel het Latijnse *Plexat* als het Nederlandse Plek Zat dragen een warme welkomstgloed in zich) siert nog steeds de gevel van Rembrandtlaan 78.

